dikwels haar eenheid brekend, in ieder geval haar levenssap in andere, zijkanalen afvoerend, werden deze vereenigingen en samenkomsten de schuilplaats van allen, die nog in de gemeenschap der heiligen wensten zaam te leven. De kerk als officieel instituut bleef nog wel staan, maar doordat, wat nog van het ambt der gelovigen overschoot, niet *in* maar *buiten* haar werd geoefend, bleek zij het dorre hout te zijn, soms van de wormen doorkropen en bouwvallig.

Om dit dubbele kwaad af te snijden, wil Dr. Du Toit de profetie weder invoeren:

Ter oorzake nu van deze exotieke (uitheemse) planten, die men klimatiséren wil, maar die toch nooit haar vreemde oorsprong verlochenen, zowel als ter voorkoming van het kerkbedervend kwaad, dat zo woest om zich grijpt als het ambt der gelovigen in zondige rust is ingeslapen,— ter oorzake van deze beide voer ik het pleit voor de wederinvoering van de profetie in de kerk van gereformeerde belijdenis. In onze kerkelijke ongelegenheid is het niet noodig zenuwachtig om ons heen te grijpen, alsof onze vaderen hun kinderen straatarm, bedelaars van vreemde goederen hadden nagelaten; wij hebben slechts de verroeste sloten die toegang verlenen tot de kamer van hunne schatten, weer eens om te draaien, teneinde ons met oud goud en oud-zilver te verrijken, dat, na koestering van liefhebbende hand, nog even heerlik stralen kan in de glans van de zoste-eeuwse dag. Daarom stel ik de oude profetie weer in het licht!

Toch is Dr. Du Toit daarom niet blind voor de gevaren, die de profetie aankleven, en om deze zooveel mogelijk te verhinderen, stelt hij de volgende wijze van uitvoering voor:

Natuurlik moet men bij de uitoefening der profetie wel tweeërlei bedenken: 1. dat dit heilige de gemeente tot grote zonde geworden is, doordat betweters en twistgierigen in haar midden opstonden, die woordenstrijd voerden, tot geen ding nut dan tot verkering van de toehoorders; en 2. dat anderzijds de profetie nooit bloeien zal in een geestelik-dode gemeente, waar er geen vragen meer is naar de leer die naar de godzaligheid is. Tussen die twee rotsen moet worden doorgezeild. Wat nu de geschikste *tijd en gelegenheid* voor het houden van de profetie aangaat: op sommige plaatsen kan men haast ieder Zondag vergaderen, op andere om de maand, om de zes weken of om de drie maanden. Dit worde plaatselik geregeld.

De *stoffe* van behandeling zij het Woord Gods in vervolgreeksen voorgesteld, de gereformeerde belijdenis en de daarmee saamhangende geschiedenis van de gereformeerde kerken.

De *leiding* van de samenkomst verblijve aan de bedienaar des Woords, onder toezicht van de kerkeraad. Hij zij dan ook in de regel voorganger. Het openlik laten optreden van gewone gemeenteleden, zelfs van andere kerkdienaren, de Frans Londense vorm, acht ik bij ons niet wel mogelijk; hoewel moet worden toegestemd, dat God in tijden van nood zulke mannen daartoe roept. Het is ons nog allen vers in 't geheugen, hoe in de dagen van ballingschap sommige van onze ouderlingen en gemeenteleden geroepen werden om de verstrooiden bij de zuivere leer te bewaren, en ook zonder predikatieboeken in het Woord te dienen. Aan zulke mannen worde dan ook niet strengelik het zwijgen opgelegd.

Voor het *verder verloop* zij nog opgemerkt, dat de gemeente in het stellen van vragen de meest mogelike vrijheid hebbe, en dat alleen wanneer de bespreking zal lopen over hetgeen door de leraar in de predikatie voorgesteld werd, enige vrome en ernstige mannen tot het stellen van de vragen aangewezen worden. Met openen en sluiten van de samenkomst door een van de aanwezige broeders, met psalm en gebed, is hierbij tevens aan te prijzen.

Met dit korte overzicht van de rede van Dr. Du Toit moeten we ditmaal volstaan. In hoeverre de door hem gedane voorslag metterdaad aanbeveling verdient, hopen we een volgend maal te bespreken.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij ondergeteekende en in hartelijken dank ontvangen van den heer J. P. J. te Ommen ƒ 1; van Ds. H. W. v. Loon te Amsterdam uit het busje van Mejuffr. H. ƒ 2.50.

Vriendelijk verzoeken wij onzen scholen te willen gedenken.

Ds. J. H. HOUTZAGERS.
Kootwijk. *voorzitter.*

Leestafel.

1. Dr. J. Ridderbos, Dienaar des Woords bij de Gereformeerde kerk te Meppel. Predikende met Evangelie des Koninkrijks. Kampen. J. H. Kok. — 1911.

De titel van dit boek is niet gelukkig, wijl hij den inhoud ervan niet scherp genoeg omschrijft.

Dr. Ridderbos heeft dit ook zelf gevoeld en zegt daarom in zijn Voorrede: „De titel van dit geschrift moet worden verklaard uit den als motto daaronder geplaatsten tekst, waaraan hij werd ontleend".

'n Titel, die moet verklaard!

Hij komt mij al even ondoelmatig voor als 'n naambordje op een huisdeur of een adres op een brief, die aan duidelijkheid te wenschen overlaten. En niet alleen ondoelmatig, maar voor het boek zelf ook bedenkelijk. Zoo'n titel toch pakt niet en trekt niet, en een boek met zoo'n titel loopt groot gevaar om niet gekocht en niet gelezen te worden.

Indien dit het lot moest zijn van het boek van Dr. Ridderbos, zou ik het heel jammer vinden, en dat niet alleen voor hem en voor zijn uitgever, den heer Kok.

Predikende het Evangelie des Koninkrijks toch is een boek, dat verdient te worden gekocht en dat men niet dan tot schade van zichzelf ongelezen kan laten.

Ik zal beginnen met, in den weg, door den schrijver aangewezen den ietwat duisteren titel te verklaren.

Niet op den omslag, maar op het titelblad dat achter den voorhandschen titel staat, vinden wij dan dien bewusten tekst waaraan de titel ontleend is.

Dat is Matth. 4 : 23 *En Jezus omging geheel Galilea, leerende in hunne Synagogen en predikende het Evangelie des Koninkrijks.*

Hieruit begrijpen wij nu zooveel als dat de inhoud van 's heeren Ridderbos' boek gaat over Jezus' prediking van het Evangelie des Koninkrijks.

In zijn reeds genoemde Voorrede vertelt de auteur dan verder, dat hij in de volgende bladzijden de prediking van onzen Heere Jezus Christus aangaande de komst van het Koninkrijk Gods, zal beschrijven naar het beeld, dat de eerste drie Evangelisten ons hiervan hebben bewaard (p. IX).

Hiermede zijn wij er.

Aan duidelijkheid laat dit, dunkt mij, niets meer te wenschen over.

Op het einde zijner Voorrede zegt de geachte schrijver: „Deze eenigszins breedere uiteenzetting aangaande den aard van dit geschrift meenden wij den lezer schuldig te zijn, opdat misverstand worde voorkomen". Ik geloof het graag, maar moet toch zeggen, dat met een anderen titel gevaar voor misverstand zeker op minder omslachtige wijze ware te voorkomen geweest.

Dan hoe dit nu ook zij, het boek zelf acht ik een geschrift, met welks samenstelling de Meppeler leeraar bijzonder gelukkig is geweest.

De idee van het koninkrijk Gods, zooals wij die vinden in de prediking van Jezus, ons bewaard in de synoptische evangeliën, wordt nog maar al te vaak niet verstaan.

Eenerzijds vindt men een vereenzelving van „koninkrijk" en „kerk"; anderzijds een voorstelling volgens welke, zooals onze doctor terecht schrijft, „dit koninkrijk niet anders zou zijn dan een zedelijk ideaaal dat de mensch — goeddeels door eigen krachten — moet verwezenlijken". (p. 55).

Ridderbos biedt nu metterdaad in dit zijn geschrift een beter verstand dezer idee.

Hij toont zich, wat mij trouwens reeds van elders bekend was, ook hier een nauwkeurig en bezonnen exegeet, en over vele uitspraken des Heeren werpt zijn studie een vaak verrassend licht.

In zijn Voorrede zegt hij: „Wij hebben ons beijverd zóó te schrijven, dat ieder eenigszins ontwikkeld Bijbellezer ons zou kunnen volgen. Hiermede was vanzelf de noodzakelijkheid gegeven, om het wetenschappelijk apparaat weg te laten". (p. X W).

Dit laatste zij zoo, maar had naar ik meen, hem nog niet behoeven te verhinderen, de door hem behandelde materie wat meer in verband te brengen met de religieuse, bepaaldelijk eschatologische voorstellingen, die ten tijde van Jezus onder de Joden gangbaar waren. Ik denk hier bepaaldelijk aan wetenschappelijk apparaat zooals wij o.m. vinden in de § *Die messianische Hoffnung* uit Schürer's Geschichte des Jüdischen Volkes im Zeitalter Jesu Christi. Maar dit daargelaten, heeft Dr. Ridderbos met dit zijn boek een veelzijns voortreffelijken arbeid geleverd.

In een viertal hoofdstukken handelt hij achtereenvolgens van:

1e. Het koninkrijk nabij gekomen.
2e. Tweeërlei komst.
3e. De beteekenis der eerste komst.
4e. Door recht verlost.

In een Besluit wordt gehandeld over: 1. Het koninkrijk Gods en 2. De komst des koninkrijks.

Hoewel rijk aan „stichtelijke" opmerkingen, is dit geschrift toch niet een stichtelijk, maar eer een studieboek. En hoewel allereerst bestemd voor „ieder eenigszins ontwikkeld Bijbellezer", wil het mij voorkomen, dat zeker vele theologanten en wellicht ook enkele theologen hun kennis omtrent Jezus' prediking van het Evangelie des Koninkrijks er door kunnen verhelderen en verrijken.

2. K. Wielemaker. Beknopt Leerboek der Bijbelsche Oudheidkunde. Oosterbaan & Le Cointre, Goes.

Dit boekje is niet bestemd voor theologanten en theologen, maar voor „kweekelingen van 't 3e en 4e leerjaar en voor onderwijzers".

Het is een nieuwe en, ik mag er bijvoegen, verbeterde en vermeerderde uitgave van Beuker's Bijbelsche Archeologie, waarvan de Firma Oosterbaan en Le Cointre te Goes, door aankoop, eigenares is geworden.

Hoewel er niet voor bestemd, werd het boekje van wijlen Ds. Beuker, naar het Voorbericht meldt, algemeen gebruikt voor het z.g. „Naexamen". Opdat het meer op de hoogte van den tijd en meer berekend zou zijn voor de eischen van dat examen, droeg de genoemde Firma aan den heer K. Wielemaker, hoofd der christelijke school te Biggekerke, een nieuwe bewerking op.

Voorzoover ik kan nagaan, heeft deze zich op verdienstelijke wijze van zijn taak gekweten.

De Goesche Firma zorgde voor een goeden druk en een handig formaat.

3. D. De Wit. Kudde en Herder. Van Kerkelijk Kootwijks verleden en heden. Utrecht — G. J. A. Ruys — 1911.

Kootwijk.

Aan dien naam zijn voor ons Gereformeerden herinneringen verbonden. De kerk van Kootwijk toch was een der eerste, die in de dagen der Doleantie het „synodale juk afwierp" en sedert onder haar herder en leeraar Ds. J. H. Houtzagers, den eersten student onzer Vrije Universiteit, die tot de Bediening des Woords in een Gereformeerde kerk kwam, — een tijdperk van groei en bloei te gemoet ging.

Dit boek beschrijft de geschiedenis van Kootwijk's kerkelijk leven en bevat ook de officieele bescheiden van den kerkelijken strijd uit het bekende jaar 1886.

Ruim 9 illustraties zullen aan het werk, dat in 8 afleveringen compleet zal zijn, worden toegevoegd.

Wij ontvingen de 1ste Aflevering.

Nu in de laatste jaren velerlei monografieën over wat betrekking heeft op de Scheiding zijn verschenen, mag ook de verschijning dezer monografie over wat met de Doleantie in zoo nauw verband staat, met blijdschap worden begroet.

Dergelijke geschriften hebben niet alleen historisch belang, maar, door het verleden weer tot het bewustzijn te brengen, kunnen zij ook het kerkelijk leven van het heden bezielen; er geestdrift voor wekken.

De uitgave geschiedt ten voordeele van Kootwijks Scholen.

G.

Officieele Berichten.

Deputaten voor de kas E. B. P. in de prov. Groningen, geven bij dezen kennis aan belangstellenden, dat zij in staat zijn ondersteuning te bieden aan on- of minvermogende jongelingen, die begeeren opgeleid te worden tot den Dienst des Woords.

Sollicitanten worden verzocht zich schriftelijk aan te melden bij den secretaris, Ds. A. van Wijk, te Thesinge, vóór 20 Juli aanstaande.

Namens deputaten voornoemd:

G. Gerrds, *voorzitter.*
A. van Wijk, *secretaris.*

De heer E. Beukema, Theol. doct. aan de Vrije Universiteit, verzoekt ons aan de kerken te willen mededeelen, dat hij thans een eventueel beroep gaarne in overweging zal nemen. Het adres is: Hoogeveen.

Generale kas art. 13 K. O.

Vergadering van deputaten D.V. 11 Juli 1911. Hulpaanvragen van particuliere Synoden, liefst met alle mogelijke inlichtingen, worden zoo spoedig mogelijk verwacht aan het adres van ondergeteekende.

W. B. Renkema, *scriba.*

Renkum, 20 Juni 1911.

Kort verslag van de vergadering der classes Assen 9 Mei 1911.

De vergadering wordt op gebruikelijke wijze geopend door Ds. Scholten, praeses der vorige vergadering. Nadat de credentialen zijn nagezien, waaruit blijkt dat alle kerken der classes wettig vertegenwoordigd zijn, nemen in het moderamen zitting Ds. Smitt als praeses, in de plaats van Ds. Dijkstra, die door ongesteldheid afwezig is, Ds. Hangelbroek als scriba en Ds. Scholten als assessor, terwijl voor het persverslag wordt aangewezen br. Koster.

De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

Ds. Hangelbroek rapporteert omtrent de organisatie voor den zendingsarbeid op Soemba. Hij deelt mee, dat hij de classes heeft vertegenwoordigd op de vergadering van zendingsdeputaten op 19 April j.l. En voorts, dat de organisatie in de kerken tamelijk goed is. In alle kerken der classes wordt de Pinkstercollecte gehouden, en wordt gewerkt met busjes en vaste contributiën, terwijl ook in alle kerken het Zendingsblad wordt gelezen. Zendingskalenders werden echter in alle kerken niet geplaatst, evenmin als „de Macedoniër".

De bijdragen voor de zending beliepen in 1910 per hoofd en per jaar: te Appelscha 6; te Assen 16; te Borger 21; te Een 10; te Gasselternijveen 24½; te Haulerwijk 23; te Norg 14; te Roden 11; te Smilde A 11; te Smilde B 5; te Vries 19½ en te Zuidlaren ruim 39½ cent. Voor de kerken der classes Assen bedraagt dit dooreen genomen 16, en voor die der provinciën Groningen, Drente en Overijsel 17½ cent per hoofd en per jaar. Dit moet met het oog op de uitzending van den vierden miss. dienaar minstens 18 cent worden.

Omtrent den arbeid op Soemba rapporteert Ds. Smitt, dat Ds. Krijger zoo spoedig mogelijk zal worden uitgezonden; waarschijnlijk zal deze in 't begin van 1912 naar Soemba vertrekken. Voorloopig is een hoofd benoemd voor de opleidingsschool te Soemba en ook wordt een onderzoek ingesteld, of een medische hulpdienst op Soemba tot stand kan komen. De miss. dienaren op Soemba werken met lust en ijver voort.

Ds. Groot Nibbelink doet eenige meedeelingen aangaande den evangelisatiearbeid in Drente. Alles gaat geregeld gelijk te voren. Het locaal te Ruinen zal niet, gelijk aanvankelijk besloten was, gerestaureerd worden, maar zoo mogelijk, zal een nieuw steenen gebouwtje aldaar geplaatst worden. Er is echter een tekort in de kas. In verband met dit rapport wordt in behandeling genomen, een voorstel van Zuidlaren: „De classes neme maatregelen tot het verkrijgen van vaste jaarlijksche contributien voor dien evangelisatiearbeid". Breed wordt dit voorstel besproken, en gevolg dezer besprekingen is dat br. Koster wordt aangewezen om in de kerken der classes spreekbeurten te vervullen in 't belang dezer zaak en dat dit op een volgende vergadering nader zal worden geregeld.

De kerk van Vries vraagt financieelen steun voor den evangelisatiearbeid te Tinaarlo, welke door de classes wordt toegezegd.

Twee kerken vragen het advies der classes, den 2en trap der censure te mogen toepassen, en een kerk vraagt vrijheid tot afscheiding van een dooplid. De classes adviseert, de toelichting gehoord, met deze tuchtmaatregelen voort te gaan.

Inzake een grensregeling tusschen de kerken van Assen, Smilde en Hijken zal een commissie benoemd worden uit de betrokken kerken, om deze zaak tot een goede oplossing te brengen.

Bijgestaan door de deputaten der provincie wordt aan Ds. Zahn van Vries en aan Ds. Smitt van Assen eervol emeritaat verleend; aan den eerste tegen 1 Juli wegens gezondheidsredenen, aan den laatste tegen 15 Mei a.s. wijl Ds. S. een benoeming aannam als geestelijk verzorger in de stichting „Dennenoord" te Zuidlaren.

Een voorstel van de kerk van Borger om wijziging te brengen in een paar extra vacaturebeurten te Een wordt verworpen; doch een ander voorstel van dezelfde kerk om de vacaturebeurten te Appelscha en te Smilde B zóó te wijzigen, dat op één Zondag beide kerken gedient worden door denzelfden predikant, wordt, met het oog op de vele vacatures in deze classes, aangenomen.

Door deputaten ad hoc wordt een programma aan de goedkeuring der classes onderworden voor den te houden classikalen Zendingsdag. Deze wordt D.V. vastgesteld op 17 Aug. a.s., te houden in het Laarwoud te Zuidlaren. Het openingswoord zal gesproken worden door Ds. Smitt; terwijl uit de classis voorts zullen spreken: Ds. Scholten en Ds. Groot Nibbelink en buiten de classes zullen worden uitgenoodigd D.D. Miedema van Groningen en Oegema van Hoogeveen.

Ter tafel wordt gebracht een voorstel van Borger en een van Smilde A, in zake eenheid van opleiding. In beide voorstellen wordt de wenschelijkheid uitgesproken het voorstel Zaandam en het voorstel Sikkel ter zijde te leggen; en na langdurige en breede discussie wordt aangenomen het volgende voorstel:

„De classes Assen stelt aan de Part. Synode voor, bij de Generale Synode te Zwolle er op aan te dringen de zaak der opleiding vooreerst te laten rusten".

Als consulent van Assen wordt benoemd Ds. Dijkstra van Smilde, primus en Ds. Hangelbroek van Borger, secundus. Als consulent voor Vries wordt aangewezen Ds. Scholten, die ook consulent van Norg zal zijn. Voor Zuidlaren wordt als consulent aangewezen Ds. K. v. d. Veen van Gasselternijveen, en voor Smilde B, Ds. Groot Nibbelink te Haulerwijk.

Tot kerkvisitatoren worden benoemd D.D. Hangelbroek en Scholten, primi, en D.D. Groot Nibbelink en v. d. Veen, secundi.

Naar de Particuliere Synode worden afgevaardigd: D.D. Scholten, Hangelbroek en Groot Nibbelink, primi, en D.D. Dijkstra en v. d. Veen, secundi; benevens de ouderlingen P. Koster te Appelscha, J. Beekman te Zuidlaren en H. Eleveld te Smilde, primi; met hunne secundi: J. Hoekstra te Vries, K. v. d. Veen te Gasselternijveen en N. v. d. Blom te Smilde.

Als deputaat voor den Evangelisatiearbeid in Drente, zal bij de Particuliere Synode worden aanbevolen Ds. Groot Nibbelink te Haulerwijk.

De rondvraag naar art. 43 K. O. levert niets bijzonders op.

De scriba spreekt namens de classis een woord van dank tot den praeses, Ds. Smitt, niet alleen voor de goede en aangename leiding dezer vergadering, maar bovenal voor alles wat hij voor deze classis gedaan heeft, en spreekt den wensch uit, dat de Heere hem in zijn nieuwen werkkring moge zegenen.

Ds. Smitt dankt de classes voor deze waardeerende woorden en richt een hartelijk afscheidswoord tot de classes. Het vervult hem met weemoed, dat hij en Ds. Groot Nibbelink de eenige predikanten op deze vergadering zijn, welke hij bij zijn komst in deze classes hier vond. Hij spreekt den wensch uit, dat Ds. Dijkstra spoedig van zijne krankheid genezen moge, en wenscht allen des Heeren rijken zegen toe.

Nadat de korte notulen gelezen zijn, sluit de praeses de vergadering.

„Zijn Naam moet eeuwig' eer ontvangen" wordt gezongen en de scriba gaat voor in dankzegging.

Op last der classes:
Appelscha, Mei 1911. P. Koster.

Buitenland.

Engelsch-Indië. De Lucknow conferentie over het Mahomedanisme.

In 1906 werd te Cairo een Generale Conferentie over de zending onder de Mahomedanen gehouden; eene tweede samenkomst van dezelfden aard had in het begin van dit jaar te Lucknow in Britsch-Indië plaats. Ons werd van bevriende hand het openingswoord van Dr. Zwemer toegezonden, met verzoek daaruit het een en ander in ons blad mede te deelen; waaraan wij gaarne voldoen.

Dr. Zwemer deed in de eerste plaats uitkomen, dat als men spreekt van de Islam, men daarbij denken moet aan de eenheid van religieuse opvatting, een eenheid van politieke theorie en van idealen van beschaving zoowel als van godsdienst.

Het aantal Mahomedanen in de wereld kan veilig op minstens 200 millioen gesteld worden. Opmerkelijk is het, dat er in Engelsch-Indië ongeveer 64.5 millioen Mahomedanen wonen; het is ook een feit, dat het aantal Mahomedanen, onder Engelsche heerschappij levende, dat der christenen met 5 millioen overtreft. De Mahomedaansche bevolking neemt snel toe. In de laatste tien jaar vermeerderde de bevolking van Indië met 1.9 percent, terwijl de Mahomedanen een aanwas toonden van 9.1 percent. Na Indië heeft Java de grootste Mahomedaansche bevolking; het telt meer dan 24 millioen Muzelmannen. In het Russische rijk vindt men 20 millioen volgers van den valschen profeet; in het Turksche rijk zijn er ruim 14 millioen. Egypte, Perzië, Marokko, Algiers, Arabië, Afghanistan, hebben bevolkingen van 4 tot 9 millioen volgers van Mahomed. Er is haast geen land in Azië of Afrika waar geen Muzelmannen gevonden worden. Tibet, het groote gesloten land, heeft 20 000 Muzelmannen en in Zuid-Afrika vindt men hen van de Kaap tot den Congo toe.

In den laatsten tijd is het opgevallen, dat de Islam zich snel in Abessynië heeft uitgebreid, vooral in het Noorden. Geheele stammen, die vroeger Christelijk genoemd werden, zijn Mohamedaansch geworden. Gelukkig, dat er kan worden bijgevoegd: „De Zweedsche missie heeft met goed gevolg den voortgang van den Islam gestuit, en heeft in vele gevallen Muzelmannen teruggebracht tot het Christendom, waartoe zij vroeger behoorden, sedert het in Noord-Afrika niet tot een zeer groote misdaad gerekend wordt, als men met het Mahomedanisme breekt, gelijk dit het geval is in Arabië, Syrië of Perzië".

De uitbreiding van het Mahomedanisme is echter niet beperkt tot het gebied van Koning Menelik. Ook in Midden-Afrika neemt het zeer toe. Als wij niet met al onze krachten den voortgang van den Islam over de geheele lijn weten te stuiten, zullen wij niet alleen groote deelen van het heidensch Afrika voor het Christendom zien verloren gaan, maar zelfs zullen volken, die het Christendom al aannamen, daarvoor gewonnen worden. Mahomedaansche kooplieden komen in de onbekendste deelen van Afrika, en het is bekend, dat elke Mahomedaansche handelaar meer of minder een ijveraar is voor zijn religie.

In onze Oost-Indische bezittingen wordt de voortgang van den Islam bestreden, en in enkele gevallen gekeerd, door den Zendingsarbeid van Hollandsche en Duitsche genootschappen. Maar dit neemt niet weg, dat het karakter van den Islam in Oost-Indië verandert. Vroeger bedekte enkel een uitwendig vernis van zekere plichtplegingen het animistisch geloof. Het is nu anders geworden. Men is door verbeterde communicatiemiddelen meer naar Mecca gaan reizen, door de derwischen is het pan-Islamisme gepropageerd, en de Muzelmansche pers, uitgaande van Cairo en Constantinopel, versterkt het Mahomedanisme der Maleiers. Als een geslacht vóór ons het Zendingswerk met kracht gedreven had, zou de Islam niet zulk een vasten voet gekregen hebben. Op Java werd een Mahomedaansche Universiteit gesticht, terwijl de Koran in het Javaansch werd overgezet. Het aantal onderwijzers van den Koran wast aan. Wanneer de kerk niet spoedig meer gaat doen voor onderwijs en beschaving, bestaat het gevaar dat de bevolking al meer het Mahomedanisme zal aannemen.

De Mahomedanen in Zuid-Amerika en West-Indië vormen niet een factor, waarmede te rekenen is. In Engelsch Guyana zijn 24 000 Muzelmannen en in Ned. West-Indië 5.800, in Centraal Amerika 20.600. Met de 8000 Muzelmannen in de Ver. Staten zijn er dus 56.600 Muzelmannen in de Nieuwe Wereld. Een klein getal, maar dat zich geducht weert, vooral in Engelsch Guyana. Wanneer de Zendingsarbeid van een eeuw lang niet zal vernietigd worden door de Mahomedaansche propaganda, behoort de Chr. Kerk krachtiger werk te doen, om den invloed van den Islam te bestrijden. De Mahomedaansche propagandist is in den regel een handig debater. Hij bestudeert de H. Schrift, om aan te toonen, dat zij beneden den Koran staat. Hij is meer met den Bijbel bekend, dan menigeen van de ongeletterde Christenen, en door verkeerde uitlegging zoekt hij het geloof in de Schrift bij niet-ontwikkelde Christenen te doen wankelen.

Uit alles blijkt, dat de Islam groeit in breedte en diepte. Op de Edinburgsche Zendingsconferentie werd er op gewezen, dat een groot deel van de aarde dat niet door de Christelijke Zending bearbeid wordt, juist ligt in de Mahomedaansche wereld. (*Slot volgt.*)

Winckel.

Voor Kinderen.

IN EN DOOR HET LEVEN.

XVI.

Een voorbeeld.

Christina die in Duitschland nooit veel van de kermis had gezien — vader en moeder bleven er wijzelijk ver van — was opgetogen bij al het moois en wonderlijks dat vertoond werd, al griezelde zij als een meisje op een boog koord moest dansen en eenige jongens een levenden toren vertoonden. Ook waren er afgerichte apen en honden, die kunsten deden. De avond was om eer het meisje 't wist, te meer daar ook de plaatkoeken en allerlei lekkernijen niet werden vergeten. Laat, eerst te elf uur ging men te bed, en Christina sliep zeer onrustig.

Den volgenden dag bij 't middagmaal sprak mijnheer nog eens over den vorigen avond. Christina was nog opgetogen over al het haar vreemde dat zij had aanschouwd.

„Maar het vreemdste is je toch ontgaan", zei mijnheer.

„Wat bedoelt u?" vroeg het meisje.

„Je weet wel", was 't antwoord, dat er aan den ingang een jong mensch stond, die later ook zooveel kunsten deed? Nu dat is de baas van 't spul. Maar, wat ge nooit raden zult, zijn grootvader was in der tijd een der eersten in het land, admiraal van den vloot. 't Was Piet Heyn, waar de kinderen dat versje van zingen, waar je altijd zoo om lacht:

„Piet Heyn,
Zijn naam is klein", en zoo verder.

Die Piet Heyn, weet je, bracht hier een elf millioen of zoo binnen, die hij had buit gemaakt op de Spanjaarden. Dat was in mijn grootvaders tijd, geloof ik. Piet Heyn is gauw gestorven en zijn zoon is later zeekapitein geworden. Hoe 't nu geloopen is weet ik niet, maar zeker is, dat je gisteren een kleinzoon van dien grooten admiraal hebt zien kunsten maken. Hij is zoo arm als Job. Zijn tijd om hier te staan is eigenlijk al lang om, maar de heeren hebben hem nog een dag of wat uitstel gegeven, anders heeft hij van den winter niet te eten. Ik weet het alles van een heer, die hier wel komt en met de burgemeesters goed bevriend is.

„Ja, 't kan raar loopen" zei mevrouw, „menigeen tuimelt uit de hoogte naar omlaag. En ook — menigeen die 't niet zoekt komt er bovenop".

Daar was nog wel iets anders en beters te zeggen geweest. Maar daarover dacht de dame niet, wèl echter — Christina. Haar kwamen plotseling zekere Bijbelwoorden te binnen van: „Een die vernedert en verhoogt, die hoovaardigen wederstaat, maar nederigen genade geeft" en zoo meer. Doch zij hoorde die stemmen liever niet, en liet ze voorbij ruischen zonder er acht op te geven. Wat kon haar Piet Heyns kleinzoon schelen! Zij had pret gehad! Thuis vertelde zij van de geheele zaak niets.

Hoe aangenaam en vereerend Christina het echter ook vond bij haar meerderen zoo bemind te zijn, toch was er steeds iets dat haar hinderde. Mijnheer en Mevrouw hadden wel wat op met haar gezelschap, maar toch als er gasten kwamen of vrienden waren, werd de juffrouw buiten den kring gehouden. Ook lett'en de besoekers blijkbaar heel weinig op haar, en behandelden haar soms uit de hoogte. Dat was pijnlijk voor haar hoogmoed, haar zucht om hoog in de wereld te zijn. Soms kon zij er in stilte van schreien. Was zij niet evengoed als die anderen? Ze hadden alleen meer geld. En zoo kwelde zij zich, vergetende dat naar des Heeren Woord er rangen en standen zijn, en de Heere onzen weg en onzen toestand bepaalt. Doch dat woord zelf werd almede vergeten. Ze had nu heel „geen tijd meer" om den Bijbel te lezen, in dat drukke huishouden. Thuis over haar verdriet spreken ging ook al niet. Ze wist genoeg wat antwoord er zou volgen, hoe vader tevreden was, nu hij weer zijn brood had, en moeder evenzoo, en geen van beiden het zocht in de grootheid. Meermalen sloeg Christine allengs een bezoek op den vrijen avond over. Ze vond het thuis wat stil en daarbij kon ze toch niet alles zeggen wat haar hart vervulde. En dan den hal ven avond over vrome dingen te praten, — neen, dat ging toch niet. Waar zij dan jong voor?

Eenige maanden later zaten op een mooien namiddag Mevrouw en Christina thee te drinken in een koepel die op den Buitensingel uitzag. De jongste kinderen speelden in den tuin.

„Mijnheer weet toch altijd wat nieuws te bedenken", zei Mevrouw onverwachts. „Nu heeft hij weer een middel bedacht om ons allen rijk te maken".

„Wist ik dat ook maar!" zei Christine die ongeloovig glimlachte.

„Ik wil het je graag vertellen" zei Mevrouw. „Een van de heeren die hier komen heeft ons verhaald van de groote Fransche loterij. Er zijn prijzen bij van 20000 gulen. 't Hoogste lot geeft 75000. Je ziet, een mooie kans. Kijk hier heb ik twee loten".

Nieuwsgierig bekeek de juffrouw de papiertjes Doch ze kon niet lezen wat er opstond, en vroeg wat zoo'n lot kostte. Dat viel niet mee: ruim tien gulden.

„Dan zal *ik* tenminste niet rijk worden", sprak ze. „Dat is me veel te duur".

„Nu dan geef ik je er een" zei Mevrouw lachend; „ik hoop, dat je een gelukkig nummer hebt. Maar, als je wint deelen we samen, hoor".

„'t Zal wel op een niet uitloopen" zei Christina, maar toch dankte ze vriendelijk en borg het kostbare stuk zorgvuldig weg.

In de eerste dagen was haar hoofd er geheel mee vervuld. Als ze eens wat trok! Er waren wel veel nieten maar het kon toch. En hoe velen waren op die manier gelukkig geworden. 't Ging haar als menigeen in die dagen en ook nu nog, die liefst in een oogenblik en zonder moeite rijk is. Of dat waar geluk brengt is een andere vraag. In die dagen echter zag nagenoeg niemand iets verkeerd in de loterij, en werden zelfs godsdienstige gestichten er uit onderhouden.

Al meer werd Christina's verwachting gespannen toen zij vernam dat de trekking hier spoedig zou plaats vinden en mijnheer eindelijk haar lot opvroeg. Wat kon dat beduiden? Op een morgen werd zij reeds vroeg bij Mijnheer geroepen, iets wat heel zelden voorkwam. Haar hart klopte. Zou het over het lot zijn? De onzekerheid duurde echter niet lang. Want nauwlijks was zij boven, of Mijnheer zeide: „Nu juffrouw, ik kan je gelukwenschen en mij zelf ook. Mijn vrouw heeft een kostelijken inval gehad. 20000 gulden is op uw lot gevallen en heusch al betaald ook. Maar je moet eerlijk deelen", voegde hij er lachend bij.

't Was Christina een oogenblik als draaide alles om haar heen. Zij werd duizelig en moest